

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

REKENINGKUNDE

NOVEMBER 2014

MEMORANDUM

PUNTE: 300

NASIENBEGINSELS:

1. Strafpunte vir vreemde items is slegs van toepassing indien 'n kandidaat nie punte op 'n ander plek in die vraag vir daardie item verloor het nie (geen vreemde items strafpunte vir misplaaste items nie). Geen dubbele penalisering toegepas nie.
2. Strafpunte vir plasing of swak aanbieding (bv. Besonderhede) is van toepassing slegs indien die kandidaat punte verdien het vir die bedrae.
3. Volpunte vir korrekte antwoord. Indien antwoord foutief is, merk die bewerkings wat voorsien is.
4. Indien 'n vooraansuiweringsyfer as 'n finale syfer getoon word, ken die bewerkingspunt toe vir daardie syfer (nie die metodepunt vir die antwoord nie).
5. Tensy anders getoon, moet die positiewe of negatiewe effek van enige syfer in ag geneem word om die punt toe te ken. Indien geen + of – teken of hakie voorsien is nie, aanvaar dat die syfer positief is.
6. Waar aangedui word, ken deelpunte toe om die kwaliteit van antwoorde van kandidate te differensieer.
7. Hierdie memorandum is nie vir publieke verspreiding nie omdat sekere items as foutief mag voorkom. Die aanpassings is gemaak as gevolg van nuanse in sekere vrae.
8. Waar strafpunte toegepas word, kan die punte vir daardie afdeling van die vraag nie as 'n negatiewe syfer getoon word nie.
9. Waar metodepunte toegeken word vir bewerkings moet merker die redelikheid van die bewerking ondersoek voor die punte toegeken word.
10. Waar metodepunte toegeken word, maak seker dat die kandidate nie volpunte toegeken word vir enige item wat gedeeltelik foutief is nie.
11. Wees versigtig vir kandidate wat geldige alternatiewe antwoorde buite die nasienriglyn verskaf
12. Kodes: f = vreemde items; p = plasing/aanbieding.

Hierdie memorandum bestaan uit 19 bladsye.

VRAAG 1

1.1

1.1.1	Belasting op toegevoegde waarde	✓
1.1.2	0% Nul-koers	✓
1.1.3	Eerste in Eerste uit	✓
1.1.4	Deurlopende	✓

4

1.2

Bereken die finale bedrag betaalbaar aan SAID op 31 Julie 2014.

merk slegs een lyn – kies metode om kandidaat te beoordeel een deel korrek

$$-11\ 200\ \checkmark + 126\ 000\ \checkmark - 77\ 000\ \checkmark + 273\ \checkmark - 6\ 692\ \checkmark\checkmark - 1\ 330\ \checkmark\checkmark = 30\ 051\ \checkmark$$

OF

$$11\ 200 - 126\ 000 + 77\ 000 - 273 + 6\ 692 + 1\ 330 = - 30\ 051$$

merk slegs een rekening – kies rekening om kandidaat te beoordeel

BTW-kontrole (kan Inset & Uitset wees)	
✓ 11 200	✓ 126 000
✓ 77 000	✓ 273
✓✓ 6 692	
✓✓ 1330	
☑ 30 051	enige een deel korrek

Aanvaar negatiewe bedrae of bedrae in hakies op teenoorgestelde kante

$$77\ 000 + 1330 = 78\ 330\ 3\ \text{punte}$$

$$77\ 000 - 273 = 76\ 727\ 2\ \text{punte}$$

$$77\ 000 + 1\ 330 - 273 = 78\ 057\ 4\ \text{punte}$$

$$126\ 000 - 6\ 692 = 119\ 308\ 3\ \text{punte}$$

9

1.3 1.3.1

Bereken die totale bedrag betaal vir vraggeld op die aankope op 11 Junie 2014.

$$(1\ 600 \times 215)\ 2\ \text{punte}$$

$$R352\ 600\ \checkmark - 344\ 000\ \checkmark\checkmark = 8\ 600\ \checkmark\ \text{bewerking enige een deel korrek}$$

4

1.3.2

Bereken die waarde van die eindvoorraad op 30 Junie 2014 deur die gewoegdegemiddelde-metode te gebruik.

$$\frac{769\ 650\ (2\ \text{marks})}{3\ 275\ (2\ \text{marks})} \times \frac{(352\ 600 + 290\ 400 + 127\ 850)}{(1\ 600 + 1\ 210 + 470)}\ 1\ \text{mark}$$

$$\frac{77\ 900\ \checkmark + 770\ 850\ \checkmark - 1\ 200\ \checkmark}{410\ \checkmark + 3\ 280\ \checkmark - 5\ \checkmark} \times 580\ \checkmark$$

$$\frac{769\ 650\ (2\ \text{marks})}{3\ 275\ (2\ \text{marks})} \times \frac{(352\ 600 + 290\ 400 + 127\ 850)}{(1\ 600 + 1\ 210 + 470)}\ 1\ \text{mark}$$

$$\frac{847\ 550}{3\ 685} \times 580\ 3\ \text{punte} \times 580\ 1\ \text{mark}$$

$$3\ 685\ 3\ \text{punte}$$

$$= R133\ 400\ \checkmark\ \text{bewerking enige een deel korrek}$$

8

1.3.3 Verduidelik die uitwerking wat dit op die bruto wins sal hê.

Bruto wins sal toeneem ✓✓ (met R20 850)

EEN geldige rede vir die verandering van die voorraadwaardasie-metode:

✓✓ Ken deelpunte toe vir gedeeltelike antwoorde

- EIEU is 'n meer gepaste of akkurate of realistiese metode van voorraadwaardasie van skoolbaadjies
- Skoolbaadjies is afsonderlike eenhede waar koste maklik geïdentifiseer kan word.
- EIEU is meer gepas of akkuraat of realisties want voorraad word teen die mees onlangse / wisselende pryse gewaardeer.

EEN geldige rede teen die verandering van die voorraadwaardasie-metode:

✓✓ Ken deelpunte toe vir gedeeltelike antwoorde

- Dit is oneties / bedrog / verkeerd om finansiële rekords te manipuleer.
- Dit sal tot hoër belasting lei.
- Onkonsekwent / Dit is belangrik dat finansiële rekords van jaar tot jaar konsekwent is vir vergelykbaarheid.
- Oor 'n tydperk is daar geen verskil in die totale bruto wins verdien nie.

6

1.3.4 Harry is bekommerd oor die beheer oor sy voorraad baadjies. Hy het 2 900 baadjies gedurende die jaar verkoop. Gee 'n berekening om sy kommer te staaf.

Wees op die uitkyk vir ander metodes bv. Losop vir x
Merk slegs een lyn kies metode om kandidaat te bevoordeel

                        bewerking enige een deel korrek
 $(410 + 3\ 280 - 5) - 580 - 2\ 900 = 205$
 3 685 1 punt   3 105 2 punte

OF

$(- 410 - 3\ 280 + 5) + 580 + 2\ 900 = - 205$

4

TOTALE PUNTE
35

VRAAG 2

**2.1 Die boekhouer, Litzie, sê dit is nie vir haar nodig om 'n Krediteure-
versoeningstaat voor te berei nie, aangesien die krediteure in elk
geval maandeliks 'n rekeningstaat aan die onderneming stuur. Wat
sal jy vir haar sê? Noem TWEE punte.**

Enige TWEE geldige punte ✓✓ ✓✓ **Moet 2 afsonderlike punte wees**
Ken deelpunte toe vir onvolledige antwoorde

Verwagte antwoorde:

- Die rekeningstaat kan foute op hê.
- Hierdie is 'n interne beheermaatreël.
- Dit kan lei tot die opspoor van foute/weglatings/bedrog.
- Om die rekening met die staat te vergelyk/rekonsilieer/kontroleer.
- Om te verseker dat die BTW opgawe korrek is / om te help met die BTW opgawe.

4

2.2

Nr.	Krediteuregrootboek van KZ Winkels	Rekeningstaat ontvang van Vallei Bpk.
Saldo	112 820	182 150
A	- 9 000	- 9 000
B	✓✓ + 87 500	
C		✓✓ + 7 200
D		✓✓ - 1 400
E		✓✓ - 630
F	✓✓ + 2 100	
G	✓ - 5 250 ✓ - 5 250 - 10 500 (2 punte)	
H		✓✓ + 4 600
	182 920 ✓*	182 920 ✓*

16

* Enige EEN deel korrek, kontroleer redelikheid & beginsaldo ingesluit
Totale hoef nie ooreen te stem nie

Teken en bedrag moet korrek wees om die punt(e) toe te ken

Indien geen teken, aanvaar positief

Aanvaar hakies as 'n negatiewe bedrag

Vreemde / addisionele inskrywings -1 elke lyn; kan nie minder as 0 per lyn wees nie

2.3 2.3.1 Verduidelik hoe daar teen J van Wyk opgetree behoort te word. Noem TWEE punte.

Enige geldige punt ✓✓ ✓✓

Moet 2 afsonderlike punte wees; kan nie mekaar weerspreek nie
Ken deelpunte toe vir onvolledige antwoorde

- Moet 'n dissiplinêre verhoor bywoon
- Meld saak aan by SAPD
- Verplaas hom in afwagting van besluit / skors in afwagting van besluit (die uitslag van die verhoor / saak)
- Vereis dat werker geld aan werkgewer terugbetaal / trek geld van salaris af / neem regsaksie vir terugbetaling
- Dank werker af aangesien dit 'n ernstige oortrede is

Moet nie waarskuwing as 'n geldige punt vir 2 punte aanvaar nie tensy kandidaat ook terugbetaling as 'n punt noem – in konteks van R37 500 bedrog, is waarskuwing alleen nie genoeg nie

4

2.3.2 Wat moet die onderneming doen om 'n soortgelyke insident in die toekoms te voorkom? Verduidelik DRIE punte.

Enige DRIE geldige punte ✓✓ ✓✓ ✓✓

Moet 3 afsonderlike punte wees

Vir 2 punte:

- Verdeling van pligte sodat een persoon kan die werk van 'n ander persoon kontroleer / kry iemand anders om hierdie transaksies goed te keur
- Roteer pligte sodat werkers nie permanent beheer oor 'n aspek van die onderneming het nie
- Doen interne oudits / kontroleer dokumente om die moontlikheid van bedrog en foute op te spoor.
- Fisiese voorraad kontrole (met betrekking tot rekords) / kontroleer voorraadvoorhande teen voorraadrekords.
- As goedere ontvang word, moet die ontvangsklerk voorrade wat ontvang is met die faktuur en bestelvorm vergelyk.
- Stel die verskaffer in kennis oor die prosedure van aflewering van goedere moet geskied en moet nie daarvan afwyk nie.

6

TOTALE PUNTE
30

VRAAG 3

3.1 3.1.1 AANDELEKAPITAAL

GEMAGTIGDE AANDELEKAPITAAL

750 000 gewone aandele

UITGEREIKTE AANDELEKAPITAAL

450 000 ✓	Uitgereikte gewone aandele op 1 Maart 2013	3 215 000 ✓	
80 000	Gewone aandele gedurende die jaar uitgereik	760 000 ✓✓	
(75 000)	Gewone aandele teruggekoop (gemiddelde prys van R7,50✓)	bewerking (562 500) ✓☑	
5 000 meer as begin aantal 455 000 ☑	Uitgereikte gewone aandele op 28 Februarie 2014	bewerking; een deel korrek OF aandele x gemiddelde prys gebruik 3 412 500	☑
			9

3.1.2 BEHOUE INKOMSTE

Saldo op 1 Maart 2013	322 500	
Netto wins na belasting	812 700 ✓✓	
Aandele teruggekoop (75 000 ✓ x 2,90 ☑)	bewerking een deel korrek en in hakies indien R10,40 – gem prys hierbo;moet >R0,01 per aandeel wees)	(217 500) 217 500 2 punte zero 0 punte ☑
Gewone aandeledividende	bewerking een deel korrek en in hakies	(482 000) ☑
Tussentydse dividende / Betaal		270 000 ✓
Finale dividende / Verklaer 530 000 ☑ sien 3.1.1 x 40 sent ✓		een deel korrek 212 000 ☑
Saldo op 28 Februarie 2014	bewerking	435 700 ☑
Vreemde items -1 (-2 maks)		
		11

3.2 VIJAY BEPERK BALANSSTAAT (STAAT VAN FINANSIËLE POSISIE) SOOS OP 28 FEBRUARIE 2014

BATES			
Nie-bedryfsbates	bewerking	3 884 000	2
(totale bates – bedryfsbates)			
Vaste bates (drawaarde)	bewerking	3 234 000	
Finansiële bate: Vaste deposito		650 000	
Bedryfsbates	bewerking	863 100	5
Voorrade		275 400	
Handels- en ander ontvangbare bedrae (243 500 ✓ + 7 600 ✓)		251 100	✓
Kontant en kontantekwivalente		336 600	
TOTALE BATES	totale ekwiteit en laste oorgedra	4 747 100	
EKWITEIT EN LASTE			
Aandeelhoudersbelang	bewerking	3 848 200	3
Gewone aandeelkapitaal	sien 3.1.1	3 412 500	✓
Behoue inkomste	sien 3.1.2	435 700	✓
Nie-bedryfslaste		451 200	4
Lening: William Bank (482 600 ✓ + 81 400 ✓ – 112 800 ✓) lf (482 600 + 81 400) X 80%	een deel korrek	451 200	✓
Bedryfslaste	bewerking	447 700	12
Handels- en ander betaalbare bedrae (62 460 ✓ + 12 120 ✓)	een deel korrek	74 580	✓
Aandeelhouders vir dividende	OF R482 000#	212 000	Verwys 3.1.2 ✓✓
SAID : Inkomstebelasting (348 300 ✓ – 299 980 ✓ moet van BL afgetrek wees)		48 320	✓
Korttermyn gedeelte van lening		112 800	✓✓
kontroleer dat lening hiermee verminder was			
TOTALE EKWITEIT EN LASTE	bewerking	4 747 100	✓

26

Vreemde items -1 (-2 maks)

Uiteensetting / Plasing / Verkeerde of onvoltooide besonderhede –1 (maks –2)

3.3 Bereken die opbrengs op gemiddelde aandeelhoudersbelang vir 2014.

$$\frac{812\,700 \checkmark \text{ sien 3.1.2}}{\frac{1}{2} \checkmark (3\,537\,500 \checkmark + 3\,848\,200 \checkmark) \text{ sien 3.2}} \times 100 = 22,0\% \checkmark \text{ bewerking, \%, een deel korrek}$$

3 692 850 3 punte

5

3.4 Van 2013 tot 2014 het die direkteur 'n doelbewuste besluit geneem om die beleid oor die verdeling van winste in die vorm van dividende te verander. Lewer kommentaar op hierdie verandering. Haal finansiële aanwysers of syfers aan om jou antwoord te staaf.

Hulle het 100% (al) $\checkmark$ van hul verdienste in 2013 uitbetaal in vergelyking met 59% $\checkmark \checkmark$ van hul verdienste (100 $\div$ 170 sent) in 2014. Die onderneming behou meer fondse vir toekomstige uitbreidings / ontwikkeling of ondersteun egalisering van dividende in toekoms / om NBW te verbeter $\checkmark$

OF

Hulle het geen verdienste behou in 2013. (1 punt). In 2014 het hulle 70 sent (41%) van VPA behou (2 punte). Die onderneming behou meer fondse vir toekomstige uitbreidings / ontwikkeling of ondersteun egalisering van dividende in die toekoms / om NBW te verbeter (1 punt).

4

3.5 Lewer kommentaar daarop of die aandeelhouders tevrede behoort te wees met die persentasie opbrengs en die markprys van die aandele. Haal TWEE relevante finansiële aanwysers aan (werklike syfers/verhoudings/persentasies) en hul neigings. Gee in elke geval addisionele kommentaar.

Aanwysers $\checkmark \checkmark$ Neiging & syfers $\checkmark \checkmark$ Addisionele kommentaar $\checkmark \checkmark$

OOAB (1 punt)

Toegeneem van 18,3% tot 22% (1 metode punt) / met 3,7 persentasie punte (sien 3.3)

Dit oorskry die opbrengs op alternatiewe beleggings (van 9%). (1 punt)

Moet NBW as aanwyser noem; Ken 1 punt toe vir neiging van *of* NBW *of* markprys

NBW (1 punt) is 846 sent

NBW het met 60 sent toegeneem (vanaf 786 sent tot 846 sent)

Markprys het met 28 sent afgeneem (vanaf 1060 tot 1032 sent)

Die markprys oorskry die NBW (1 punt) / beleggers is bereid om extra vir die aandele te betaal.

6

3.6 Die eksterne ouditeure, Hassan en Jacob, het Janet in diens geneem om aan die oudit van Vijay Bpk. te werk. Janet besit 10 000 aandele in Vijay Beperk.

Verduidelik waarom dit 'n probleem is. ✓✓

Enige een geldige rede; deelpunte vir gedeeltelike antwoorde

- Dit is botsende belange/oneties.
- Sy kan die resultate op 'n positiewe of negatiewe manier beïnvloed
- Oorsien van kwessies/binnehandelinligting.
- Sy kan partydig optree / nie onafhanklik nie
- Die geldigheid / kredietwaardigheid van die oudit kan in risiko wees

Gee 'n geldige oplossing. ✓✓

Enige een geldige rede; deelpunte vir gedeeltelike antwoorde

- Indien sy wil voortgaan met die oudit, behoort sy die aandele verkoop.
- Sy moet van hierdie oudit verwyder word / haarself van die oudit verwyser om ander projekte in hierdie ouditfirma aan te pak.
- Sy moet haar belange formeel verklaar en verseker dat haar werkgewers / hersieningskomitee 'n besluit neem rakende haar deelname in hierdie oudit

4

TOTALE PUNTE
65

4.3 By die AJV het 'n aandeelhouer gesê dat die Kontantvloeistaat swak besluite deur die direkteure toon. Verduidelik TWEE punte, met relevante syfers, om sy mening te staaf.

Enige TWEE geldige antwoorde: Verduideliking ✓ ✓ Syfers ✓

- Dividende van R1 230 000 (sien 4.2) veroorsaak 'n negatiewe syfer vir kontant teruggehou van bedryfsaktiwiteite.
- Vaste bates aankoop is baie hoog (R4 381 000) (sien 4.2) wat tot 'n oortrokke bank gelei het.
- Die direkteure het 'n groot bankoortrekking van R515 000 of R501 500 toegelaat a.g.v. hoë betalings vir dividende/vaste bates.
- Die terugkoop van aandele (R475 000) (sien 4.2) het kontantbronne verminder / het kapitaalbasis van die maatskappy verminder
- Die voertuig was teen boekwaarde verkoop (R106 400) (sien 4.2) en was slegs 1½ jaar oud.

4

4.4 4.4.1 Bereken die netto batewaarde per aandeel vir 2014.

$$\frac{8\,839\,000 \checkmark}{1\,450\,000 \checkmark} \times \frac{100}{1}$$

= 610 sent een deel korrek R of sent of 609,6 sent of R6,10

3

4.4.2 Bereken die skuld-ekwiteit-verhouding vir 2014.

$$908\,000 \checkmark : 8\,839\,000 \checkmark$$

= 0,1 : 1 een deel korrek, moet x : 1 wees

3

4.5 Lewer kommentaar op die likiditeitsposisie van die maatskappy. Haal DRIE relevante finansiële aanwysers (werklike syfers/verhoudings/persentasies) en hulle neigings aan.

Enige DRIE geldige finansiële aanwysers:

Naam van finansiële aanwyser ✓ ✓ ✓
Syfer en neiging ✓ ✓ ✓

- Bedryfsverhouding: 3,6 : 1 → 1,6 : 1 / verminder na 1,6 : 1
- Vuurproefverhouding: vanaf 3,1 : 1 → 1,2 : 1 / verminder na 1,2 : 1
- Voorraadomssetsnelheid: 5,1 → 6,8 keer p.j. / vermeerder na 6,8 keer
- Debiteure-invorderingstermyn: 35 → 40 dae / vermeerder na 40 dae

Algemene kommentaar: Vir 3 punte (Hoef slegs 3 aanwysers te noem):

Die likiditeit het oor die algemeen verbeter. Die bedryfsverhouding en die vuurproefverhouding was te hoog in 2013. Hulle is nou baie meer effektief in 2014. Die voorraad word nou gouer verkoop wat tot groter wins sal lei. Maar, die debiteure betaal effens stadiger – hierdie neiging moet in die volgende jaar reggestel word.

✓ ✓ ✓

Een geldige punt per aanwyser **OF** 3 punte vir omvattende kommentaar
Uitstekende antwoord = 3 punte; Goed = 2; Swak = 1; Verkeerd = 0
Toenames / afnames is nie 'n kommentaar nie – hierdie is neigings
Kommentaar sal oor verbetering of doeltreffendheid wees

Verwagte antwoorde vir 1 punt elk:

- Die bedryfsverhouding het verbeter / was moontlik te hoog in 2013 / kontant was te hoog / bedryfsbates verdien geen opbrengs nie / Hulle is dalk meer effektief in 2014.
- Die vuurproefverhouding het verbeter / is dalk meer effektief in 2014; kontant is laer.
- Die voorraadomssetsnelheid het verbeter / voorraad het vermeerder maar word vinniger verkoop / help met die likiditeit en geskik is vir 'n supermark.
- Die debiteure betaal stadiger en hierdie neiging moet reggestel word (gewone kredietterme 30 dae).

9

4.6 Die direkteur het besluit om die lening gedurende die huidige finansiële jaar te verhoog. Haal TWEE finansiële aanwysers (werklike syfers/verhoudings/persentasies) aan wat relevant is tot hul besluitneming. Verduidelik waarom dit 'n goeie besluit was, of nie.

OOTKA ✓

- Dit is 18,8% ✓

SKULD-EKWITEITSVERHOUDING ✓

- Dit is 0,1 : 1 ✓ (sien 4.4.2)

Verduideliking: Afhanklik van berekening hierbo

- Positief gerat omdat die OOTKA hoër is as die rentekoers ✓✓
- Lae finansiële risiko (omdat dit meer op fondse uit interne bronne staatmaak) ✓✓

8

4.7 Die Bakker-familie besit 740 000 aandele in hierdie maatskappy. Verduidelik die uitwerking wat die terugkoop van aandele op 31 Desember 2013 op hul beheer oor die maatskappy gehad het. Gee 'n berekening(e) om jou antwoord te staaf.

Voor die terugkoop was die familie se aandeelhouding:

$$\frac{\overset{\checkmark}{\text{beide syfers}} \frac{740\,000}{1\,500\,000}}{\quad} \times \frac{\overset{\checkmark}{100}}{1} = 49,3\%$$

Na die terugkoop is die familie se aandeelhouding:

$$\frac{\overset{\checkmark}{\text{beide syfers}} \frac{740\,000}{1\,450\,000}}{\quad} \times \frac{\overset{\checkmark}{100}}{1} = 51,0\%$$

Neem kennis: Aandeelhouding vermeerder met 1,7%; dit is korrek vir 4 punte

Die familie is nou die meerderheidsaandehouer. ✓

Vir 3 punte:

Hulle het minder as helfte van die uitgerekte aandele besit voor die terugkoop (1 punt) maar nou besit hulle meer as helfte van die uitgerekte aandele (1 punt). Die familie is nou die meerderheidsaandehouer (1 punt).

Vir 3 punte:

Hulle besit 740 000 van die 1 500 000 aandele voor die terugkoop (1 punt), en hulle besit 740 000 van die 1 450 000 aandele na die terugkoop (1 punt). Die familie is nou die meerderheidsaandehouer (1 punt).

5

TOTALE PUNTE
75

VRAAG 5

5.1 Noem VIER items wat nie in hierdie Kontantbegroting geplaas moes gewees het nie.

- Korting ontvang ✓
- Oninbare skulde ✓
- Koste van verkope ✓
- Waardevermindering ✓

-1 vir elke oortollige addisionele item indien vier punte verdien is

4

5.2 KREDITEUREBETALINGSKEDULE

MAAND	KREDIET AANKOPE	OKTOBER	NOVEMBER	DESEMBER
Augustus	64 000	9 600		
September	67 200	50 400	10 080	
Oktober	74 000	7 030	55 500	✓✓ 11 100
November	68 000		6 460	✓✓ 51 000
Desember	70 000 ✓✓		indien x 10% x 95%	✓☑ 6 650
	bewerking een deel korrek	67 030	72 040	☑ 68 750

9

5.3 5.3.1 Bereken die totale verkope vir September 2014.

$$\frac{40\,500 \checkmark \times 100}{15 \checkmark} = 270\,000 \checkmark \text{ bewerking een deel korrek}$$

3

5.3.2 Bereken die persentasie verhoging in huurinkomste in Desember 2014.

$$\frac{1\,000 \checkmark \times 100}{8\,000 \checkmark \times 1} = 12,5\% \checkmark \text{ bewerking een deel korrek, aanvaar 12,5}$$

3

5.3.3 Bereken die salarisse-en-lone-bedrag vir Desember 2014.

$$46\,000 \checkmark \times 108,5\% \checkmark = 49\,910 \checkmark \quad \text{bewerking een deel korrek}$$

OF

$$\begin{array}{rcl} 46\,000 + & 3\,910 & = 49\,910 \\ 1 \text{ punt} & 1 \text{ punt} & 1 \text{ metode punt} \end{array}$$

3

5.3.4 Bereken die rentekoers op die lening.

$$\frac{1\,125 \checkmark \times 100 \times 12 \checkmark}{150\,000 \checkmark} = 9\% \checkmark \quad \text{bewerking een deel korrek, aanvaar 9}$$

OF

$$\frac{150\,000}{1} \times \frac{\text{Koers}}{100} \times \frac{1}{12} = 1\,125 \quad \text{Koers} = 9\%$$

4

5.4 5.4.1 Bereken die tydperk waarvoor daar genoeg voorraad voorhande is (in dae) op 30 September 2014.

$$\frac{250\,000 \checkmark}{1\,228\,000 \checkmark} \times 365 \checkmark = 74,3 \text{ of } 74 \text{ dae} \checkmark \quad \text{bewerking een deel korrek, aanvaar 74,3 of 74}$$

Verduidelik of dit vir hierdie onderneming geskik is. ✓✓

Antwoord sal afhang van antwoord hierbo

Moet periode hierbo vergelyk met raklewe (tensy bostaande antwoord minder as 2 maande is.

Enige geldige kommentaar, b.v.

- (Nie geskik nie aangesien) – die tydperk waarvoor genoeg voorraad voorhande is, oorskry die raklewe.
- (Nie geskik nie aangesien) – die raklewe oorskry is, sal die onderneming met voorraad sit wat hulle nie kan verkoop nie / sal moet vernietig
- (Nie geskik nie) – verlies van winste aangesien voorraad hulle raklewe oorskry het

6

5.4.2 Bereken die winsopslagpersentasie behaal vir die jaar geëindig 30 September 2014.

$$\frac{552\,600 \text{ twee punte} \checkmark - 1\,228\,000 \checkmark}{1\,228\,000 \checkmark} \times \frac{100}{1} \checkmark$$

$$= 45\% \checkmark \quad \text{bewerking een deel korrek, aanvaar 45}$$

4

5.4.3 Lewer kommentaar daarop of die verandering in die winsopslagpersentasie die onderneming bevoordeel het of nie. Gee 'n berekening(e) om jou mening te staaf.

Antwoord vir vier punte:

Dit het tot 'n afname in bruto wins gelei ✓.

BW vir 2013 = R1 680 000 x 60/160 = R630 000 ✓✓

BW vir 2014 = R1 780 600 – R1 228 000 = R552 600 ✓

OF

BW het met R77 400 (3 punte) afgeneem (1 punt)

OF

BW het met 12,29% (3 punte) verminder (1 punt) Aanvaar 12,3%

4

TOTALE PUNTE
40

VRAAG 6

6.1 BRIAN SE BRELLIES

6.1.1 Bereken die direkte-arbeidskoste.

Gewone tyd:	$1\,920 \checkmark \times R95 \checkmark = 182\,400 \times 3 \checkmark$	547 200	
Bonus:	$547\,200 \times 12\%$	65 664	☒
	indien 12% van bostaande bedrag een deel korrek	<u>612 864</u>	☒
	$3 \times (182\,400 + 21\,888) = 612\,864$		
	1 mark 2 marks 1 mark 1 mark		

5

6.1.2 FABRIEKSBOKOSTE

Diverse fabrieksuitgawes	30 975	
Indirekte materiaal $(52\,200 \checkmark + 4\,400 \checkmark - 3\,600 \checkmark)$	53 000	☒
Huuruitgawe $(117\,000 \times \frac{5}{8})$	73 125	☒
Versekering $(16\,640 \checkmark - 1\,280 \checkmark) \times 75\% \checkmark$	11 520	☒ *
Salaris van fabrieksvoorman $97\,150 \checkmark + 8\,750 \checkmark + 900 \checkmark$ 9 650: 2 marks	106 800	☒ *
Water en elektrisiteit $(20\,010 \checkmark \div 60 \checkmark \times 80 \checkmark)$ $33\,350 \times 80/100$	26 680	☒ *
*Kan nie volpunte per lyn verdien as antwoord foutief is nie		
TOTAAL	302 100	☒

19

-1 vir vreemde items (advertensies)

6.1.3 PRODUKSIEKOSTESTAAT VIR DIE JAAR GEËINDIG
31 JULIE 2014

Direkte materiaalkoste	623 700	
#✓ Direkte arbeidskoste	612 864	☒
Primêre koste	1 236 564	☒
#✓ Fabrieksbokoste	302 100	☒
Totale produksiekoste	1 538 664	☒
Goedere-in-bewerking (1 Augustus 2013)	37 600	☒
	1 576 264	
Goedere-in-bewerking (31 Julie 2014)	(42 600)	☒
Koste van produksie van klaarprodukte	1 533 664	☒

10

ken punt toe vir plasing & omskrywing

6.2 BEN SE SPYSENIERING

6.2.1 **Identifiseer EEN eenheidskoste vir oliebolle en TWEE eenheidskoste vir pasteie wat groot probleme in 2014 was, en neem in ag dat die inflasiekoers 5% was.**

Identifiseer koste ✓ ✓ ✓ Syfers ✓ ✓ ✓
Neigings nie nodig nie

Probleem ✓ ✓ ✓ Geldige raad ✓ ✓ ✓

EEN eenheidskoste vir oliebolle (Haal syfers aan.)	Probleem en raad Beide moet spesifiek wees, nie algemene vaste & veranderlike kostes en algemene koste nie
<p>Veranderlike koste nou R5,00 R4,30 → R5,00 (16,3%)</p> <p>Direkte-arbeidskoste nou R1,90 R1,55 → R1,90 (+ 23%)</p> <p>OF</p> <p>Verkoops- en verspreidingskoste nou R1,15 R0,70 → R1,15 (+ 64%)</p> <p>Moenie Administrasiekoste aanvaar nie</p>	<p>Moontlike oorsaak van die probleem: Werkers werk nie doeltreffend nie/ Arbeidskoste het verhoog/Meer oortyd</p> <p>Raad: Assesseer die doeltreffendheid van die werkers/Bied aansporings aan/Tyd- en bewegingstudies/Beperk oortyd/lei werkers op om meer doeltreffend te wees / verbeter toesig</p> <p>OF</p> <p>Moontlike oorsaak van die probleem: Verkoopspersoneel nie doeltreffend nie/Vervoerkoste het toegeneem / oninbare skulde/diefstal van brandstof/toename in brandstof pryse</p> <p>Raad: Bied kommissie aan op verkope/Ondersoek goedkoper vorme van vervoer/opleiding/ beplan reise beter</p>
TWEE eenheidskoste vir pasteie (Haal syfers aan.)	Probleem en raad Beide moet spesifiek wees, nie algemene vaste & verander. kostes nie
<p>Direkte-materiaalkoste nou R5,05 R2,20 → R5,05 (+ 130%)</p>	<p>Moet DMK dek</p> <p>Moontlike oorsaak van die probleem: Tekort aan kennis en vaardighede van werkers/Lae gehalte grondstowwe/ Toename in koste van grondstowwe/ Diefstal van grondstowwe/vermorsing</p> <p>Raad: Ondersoek oorsake van vermorsing/Soek na 'n goedkoper verskaffer/Beter gehalte grondstowwe/Beter opleiding/Verbeter sekuriteit</p>
<p>Fabrieksbokoste nou R3,38 R2,50 → R3,38 (+ 35%)</p> <p>Moenie Administrasiekoste aanvaar nie</p>	<p>Moet FBK dek</p> <p>Moontlike oorsaak van die probleem: Lae produksie het vaste koste per eenheid laat toeneem/Toename in sekere koste, bv. huur</p> <p>Raad: Vermeerder eenhede geproduseer om eenheidskoste te verminder/Adverteer die produk beter/Diversifiseer (ander produkte)/Wees ekonomies met uitgawes, bv. huur/water/elektrisiteit</p>

6.2.2 Bereken die getal ekstra oliebolle wat hy moet produseer en verkoop om 'n addisionele wins van R15 000 te maak. Aanvaar dat die eenheidskoste en verkoopsprys vir 2014 onveranderd sal bly.

Indien kandidate alternatiewe metodes gebruik, soek vir sleutel syfers om punte te verdien

15 000 ✓ / R3,00 ✓✓
= 5 000 ekstra eenhede ✓
Een deel korrek

OF
Vaste koste = 55 000 x R1,18
= R64 900 1 punt
Te dek = 64 900 + **15 000**
= R79 900 2 punte
Eenhede nodig = R79 900 / **R3**
= 26 633
GBP = 21 667
Ekstra benodig = **4 966** 1 punt
(Verskil a.g.v afronding)

OF
Vaste Huidig NW Ekstra NW
 $\frac{64\,900 + 100\,100 + 15\,000}{(R\,8 - R\,5)}$ **3,00** (bydrae)
(2 punte)
= **60 000** te maak 1 (punt)
– 55 000 huidig gemaak
= **5 000** ekstra eenhede (1 metode punt)

OF
Verkope 55 000 x R8 = R44 000
KVV 55 000 x R5 = R275 000
BW = R165 000
Teiken = **R180 000** (1 punt)
÷ Bydrae **R3,00** (2 punte)
= 60 000 eenhede
Maak 55 000
Addisionele **5 000** eenhede (1 metode punt)

4

6.2.3 Noem die produk wat negatief deur die nuwe mededinger beïnvloed is.

Pasteie ✓

Lewer kommentaar op hoe dit 'n uitwerking op die netto wins op hierdie produk sou gehad het.

✓✓ Verkope & produksie het afgeneem: (44 000 → 35 000 eenhede) / Ben moes sy prys beperk (tot R12,50) / Vermindering van prys het tot 'n afname in die bydrae gelei (R6,15 → R4,20)
✓ Produksie is minder as GBP
✓ Dit beteken dat daar 'n verlies op die pasteie gemaak sal word.

5

**TOTALE
PUNTE**

55

TOTAAL: 300